

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Participatie
Ontwerp Nationaal Programma Landelijk Gebied
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Federatie Particulier Grondbezit

Horapark | Bennekomseweg 43
6717 LL Ede

T 0318 578 550

E fpg@grondbezit.nl

I www.grondbezit.nl

Betreft: FPG zienswijze ten aanzien van Ontwerp NPLG

Ede, 26 februari 2024

Geachte heer, mevrouw,

Graag maakt de Federatie Particulier Grondbezit (FPG), de belangenorganisatie van particuliere eigenaren van landbouwgrond, bos- en natuur en oude en nieuwe landgoederen, gebruik van de mogelijkheid om een reactie in te dienen op het Ontwerp Nationaal Programma Landelijk Gebied. Onderstaand benoemd FPG de hoofdpunten de reactie. In de bijlage wordt daar dieper op ingegaan.

Algemeen: NPLG staat op gespannen voet met draagvlak agrariërs, eigenaren en bewoners

In de afgelopen jaren is het landelijk gebied weliswaar veel in de aandacht geweest, echter het heeft lang aan een samenhangende visie en strategie op de ontwikkeling van het landelijk gebied ontbroken. Het is goed dat deze er is. Uit het document is af te lezen dat er veel studie en overleg tussen overheden aan vooraf is gegaan. De vraag die evenwel op komt na lezing van het 124 pagina's lange document is of het inhalen van een tekort aan aandacht voor het landelijk gebied in de afgelopen decennia nu niet is vervangen door een overmaat aan beleidsregels vergezeld van dwingende (onontkoombare) keuzes. FPG vraagt zich af of de in het NPLG benoemde doelen en de daaruit sprekende urgentie en beoogde snelheid van uitvoering (met toepassing van dwingend instrumentarium) voldoende worden gedragen door de agrariërs, eigenaren en bewoners. Worden zij voldoende betrokken en hebben zij daarbij nog greep op hun eigen toekomst? Met andere woorden, kunnen zij zich ook mede-eigenaar van de oplossing weten? Om dat te bereiken is veel inzet nodig op participatie, bottom up gebiedsgerichte aanpak met ruimte voor alternatieve oplossingen en tenslotte tijd!. Het NPLG laat een indruk na van tijdgebrek met het risico dat wordt gekozen voor vergaande wettelijk instrumentarium om de gewenste ontwikkeling desnoods top down af te dwingen met als groot risico dat draagvlak ontbreekt en partijen vluchten in juridische procedures in plaats van in samenwerking.

Landgoedmodel als kracht voor transitie

De kracht en de waarden van het landelijk gebied liggen besloten in de veelzijdige functies die nauw met elkaar zijn verbonden. Landbouw- en voedselproductie met natuur, water, wonen, recreatie, energie, cultuurhistorie/erfgoed en landschap. Deze functies bestaan vaak naast elkaar, maar zijn ook vaak nauw verweven door onder meer de talrijke landgoederen. Het kenmerkende hiervan is de ruimtelijke en economische eenheid waarbinnen de (grondgebonden) functies juist in samenhang extra waarde opleveren. Dit zogeheten landgoedmodel biedt extra mogelijkheden om de transitie in het landelijk gebied, met name in overgangsgebieden, te ondersteunen. FPG bepleit de inzet van het landgoedmodel voor ondernemers en eigenaren die willen inspelen op de veranderopgaven in het landelijk gebied. In de FPG notitie 'Landschapsgronden, bekijk het breed', waaraan ook in het NPLG wordt gerefereerd, is dat nader uitgewerkt. Ook de brede werkgroep overgangsgebieden die het ministerie van LNV heeft geadviseerd geeft daarover waardevolle adviezen.

De basis van het landgoedmodel is dat de bedrijfsvoering van de toekomstgerichte agrarische bedrijven in die gebieden, afhankelijk van de gebiedsopgaven, wijzigt door extensivering, natuurbeheer en niet agrarische functies. Ook liggen er mee-koppelkansen voor invulling van de bossenstrategie en groen-blauwe dooradering. Daarbij doen zich vraagstukken voor als: de financiering van de extra landbouwgrond die nodig is voor extensivering, vergoedingen voor beheer van natuur en extensief gebruikte landbouwgrond, herverkaveling nodig om nieuwe boerenlandgoederen mogelijk te maken, afwaardering van gronden als het oorspronkelijk grondgebruik wijzigt, planologische ontwikkelruimte met name voor niet agrarische functies zoals ruimere woonmogelijkheden op voormalige boerenerven, fiscale stimulansen en overdraagbaarheid van het bedrijf aan een volgende generatie. Hiervoor zijn met name faciliteiten vanuit de Natuurschoonwet belangrijk. Ook kan worden gedacht aan een meer gerichte inzet van de landbouwvrijstelling voor grondverkoop aan een agrarisch bedrijf dat hiermee bijvoorbeeld door extensivering bijdraagt aan de gebiedsopgaven.

Zorgvuldig omgaan met areaal landbouwgrond

Als structurerende keuze is 'zorgvuldig omgaan met areaal landbouwgrond' genoemd. FPG onderschrijft deze keuze ten volle. Landbouwgrond is schaars dus duur. Zorgvuldig omgaan met landbouwgrond is noodzakelijk. De agrarische sector staat voor een grote transitie. Grondgebondenheid is daarbij één van de uitgangspunten. Dat betekent dat de vraag naar grond groot zal blijven en daarmee ook de druk om de grond in plaats van extensiever juist intensiever te gebruiken. Beter en noodzakelijk is het om landbouwgrond zoveel mogelijk te ontzien van functiewijziging. Pas als blijkt dat echt niet anders kan, is functiewijziging een mogelijkheid. Het is daarbij dan wel belangrijk om eerst te onderzoeken welke agrarische functie wel behouden kan blijven op de betreffende gronden. Meervoudigheid moet ook hierbij het uitgangspunt zijn. Alvorens een functiewijziging wordt doorgevoerd, is het van belang dat ook een verdienmodel duidelijk is voor de grondeigenaar en agrariër.

Grondinstrumentarium raakt eigendomsrechten grondeigenaren en vereist grote zorgvuldigheid

In het NPLG wordt uiteengezet hoe het Rijk en provincies beleid, maatregelen en instrumenten in willen zetten voor de transitie in het landelijk gebied. Genoemd wordt onder meer de inzet van het grondinstrumentarium. Dat zou een belangrijke rol spelen bij de uitvoering van provinciale gebiedsprogramma's. Hierbij gaat het om het verwerven, ruilen en beheren van grond om zo de doelstellingen van de gebiedsprogramma's te realiseren. Gesteld wordt dat het verwerven van gronden vaak nodig is om natuurontwikkeling, landschapsverbetering of andere gebiedsdoelen te realiseren.

FPG plaatst kanttekeningen bij deze stelling. Veel particuliere eigenaren zijn bereid en in veel gevallen eenvoudiger en effectiever in staat om door grondverwerving te investeren in nieuwe natuur, grond-blauwe dooradering en bosaanleg. In de praktijk is dat echter vaak problematisch omdat het financieel instrumentarium van overheidszijde – afwaardering bij functiewijziging landbouw-natuur en beheervergoedingen - ontoereikend is. Een grondstrategie is nodig, maar zou in samenspraak tot stand moeten en kunnen worden gebracht, ook al om onnodige juridisering te voorkomen. Deze zal volgens FPG primair gericht moeten zijn op het behoud van economische perspectiefvolle (multifunctionele) agrarische bedrijven. Dat houdt in dat grond moet kunnen worden verworven door de blijvende agrarische ondernemers en grondeigenaren die bereid zijn te investeren in aankoop van grond voor verpachting aan agrariërs. FPG is tegenstander van een groundbank waarin de overheid door actieve grondaankopen grond 'stalt'. In de praktijk leidt dat tot prijsopdrijving en veel discussie over de uitgifte van die grond. Een extra element vormen de onontkoombare veranderingen die voortvloeien uit de eisen voor gronduitgifte volgend op het Didam-arrest. Het is effectiever blijvende ondernemers in het gebied een voordeelpositie te bieden bij aankoop en financiering van vrijkomende landbouwgrond.

Hiervoor werd reeds genoemd ter nadere uitwerking de mogelijkheid de landbouwwijziging te wijzigen voor structuurversterking van agrarische bedrijven en transitie. Tenslotte wijst FPG op de inzet van kavelruil om ervoor te zorgen dat bedrijven de grond zoveel mogelijk aaneengesloten bij het bedrijf hebben.

NPLG doelen zijn te weinig verweven met landschap en erfgoed

FPG is zich er van bewust dat we als maatschappij voor een groot aantal opgaven staan die ingebed dienen te worden in het landelijke gebied. Overigens zien wij in de doelstellingen van het NPLG welke zich richten op natuur, water/bodem, broeikasgassen en landgebruik, te weinig verweving met ambities ten aanzien van landschap, erfgoed, monumenten en landgoederen. Wij duiden hierin op het behoud en versterking van landschappelijke waarden en het daarmee verbonden cultureel erfgoed zoals buitenplaatsen, molens, dorpsgezichten, terpen, historische verkaveling, waterlopen, dijken etc.

Het behouden en versterken van de landschappelijke kwaliteit van het buitengebied en erfgoed draagt sterk bij aan onze identiteit en is medebepalend voor de economische en recreatieve betekenis van het buitengebied. Het verdient daarom aanbeveling deze als afzonderlijk doel in het NPLG te noemen.

Transformatie vraagt integraal benaderen landgebruik in afstemming met eigenaren en gebruikers

De uit de opgaven voorkomende doelstellingen kunnen in onze optiek middels een ander landgebruik gestalte gaan krijgen. Dit betekent ook dat over de gehele linie genomen, de doelstellingen die weergegeven worden in het NPLG veel impact op de grondeigendommen van de FPG leden. FPG is van mening dat er naast agro-technologische innovaties evenzo belangrijk is om de agro-ecologische ontwikkelingen financieel aantrekkelijk dienen te zijn. Met andere woorden, er dient integraal nagedacht te worden over de toekomstbestendigheid, zodat het beheer van de eigendommen houdbaar blijft.

De implementatie van de doelstellingen hebben grote gevolgen voor de instandhouding van de eigendommen. Maar FPG zie ook kansen, aangezien FPG leden bij uitstek de positie hebben om de opgaven een plek te geven. De afstemming met de grondgebruiker is cruciaal, dit gaat hand-in-hand. In de basis staat voor ons voorop dat integraal met eigenaren, agrariërs, natuurbeschermers en overheden wordt gewerkt aan een transformatie naar duurzaam landgebruik, om met behoud en versterking van economische dragers het landschap te versterken, een hoge biodiversiteit te bewerkstelligen, het bodemleven te optimaliseren en het watersysteem te herstellen.

FPG stelt dan ook dat integraliteit van doelen, ambities en uitvoering middels het toepassen van maatwerk per gebied, leidend moet zijn om tot doelrealisatie te komen. Wij willen dat doen in partnerschap en samenwerking met de overheid, gericht op de toekomst.

Met vriendelijke groet,
Federatie Particulier Grondbezit

Gerbrand van't Klooster
directeur

Bijlage: Nadere toelichting FPG op ontwerp Nationaal Programma Landelijk Gebied

Federatie Particulier Grondbezit

FPG is een belangenorganisatie die particuliere eigenaren verenigt met totaal ca. 200.000 ha grond in Nederland: landbouwgrond, bos- en natuurterreinen, oude en nieuwe landgoederen. De leden zijn zeer divers: grote en kleine (mede) eigenaren van landgoederen, financiële instellingen, stichtingen, diaconieën en agrarische ondernemers. De ca. 1.600 geregistreerde leden omspannen een breed en uitgebreid netwerk van mensen die zijn betrokken bij het particulier grondbezit. FPG stelt zich ten doel een economisch duurzaam en maatschappelijk verantwoord particulier grondbezit te bevorderen. De leden leveren een belangrijke bijdrage aan de voedselvoorziening, natuurbehoud, recreatievoorzieningen, energie, wonen, waterbeheer en behoud van cultureel erfgoed

Kwaliteiten van het landelijk gebied zijn breder dan NPLG benoemt: balans kan beter

Het kabinet stelt dat we nog ver verwijderd zijn een landelijk gebied waar de lucht en de bodem gezond zijn, waar het prettig wonen, werken en verblijven is én waar boeren duurzaam kunnen blijven ondernemen. De balans is aldus het kabinet zoek geraakt. Het NPLG moet een belangrijke bijdrage leveren aan het herstel van de balans.

Het NPLG geeft een uitgebreide opsomming van opgaven en doelen en verbindt deze aan een langere termijn strategie door het treffen van samenhangende toekomstbestendige maatregelen zowel generiek als gebiedsgericht, het beschrijven van structurerende keuzes en legt in de uitvoering nadruk op een gebiedsgerichte aanpak.

FPG onderkent dat er grote opgaven zijn in het landelijk gebied om kwaliteiten te verbeteren en waarden te behouden. Het kabinet legt de lat hoog. FPG heeft evenwel moeite met het problematiserende beeld dat het NPLG oproept over het landelijk gebied. Het landelijk gebied wordt door bewoners en bedrijven zeer gewaardeerd. De CBS 'Regionale monitor vrede welvaart' laat juist zien dat plattelandsgemeenten een relatief schone en veilige leefomgeving bieden, met meer natuur en minder emissies van fijnstof en broeikasgassen. Bewoners ervaren hun gezondheid als beter en de levensverwachting ligt er hoger dan in steden. Er zijn kennelijk grote verschillen tussen de beoordeling van de leefomgeving op basis de in tal van regelgeving vastgelegde normen en de beleving die bewoners hebben.

FPG is van mening dat de kracht en de kwaliteit van het landelijk gebied ligt besloten in de diversiteit van waarden, kwaliteiten en functies. Daarin is er belangrijke samenhang en daarom is een integrale benadering en uitvoering ook nodig. In het NPLG wordt die integraliteit benoemd maar beperkt zich met name tot ecologie/natuur in relatie tot landbouw. FPG vindt in dat er een balans moet worden gevonden tussen ecologische/natuurlijke, landschappelijke, sociale, culturele, historische en economische waarden. De functies in het landelijk gebied: landbouw, natuur, wonen, recreatie etc. zijn hiervan de dragers. Denk daarbij ook aan de landgoederen die in het NPLG uitsluitend bij de NSW als instrument worden genoemd. Juist landgoederen kennen met hun doorgaans lange historie een traditie van combinatie van functies met belangrijke waarden. In een landgoed komen natuur, landbouw, landschap, cultuurhistorie en erfgoed bij elkaar.

FPG stelt dan ook vast dat het NPLG overheelt naar de ecologische waarden in relatie tot landbouw en agrarisch grondgebruik waarmee er sprake is van een disbalans met t.o.v. andere functies en waarden.

NPLG moet geen afrekenbaar planontwerp zijn maar een levendige strategie

FPG benadrukt hierbij dat het landelijk gebied een dynamische omgeving is. De grote diversiteit aan landschappen in ons land is met mensenhanden tot stand gekomen en maakt deel uit van de identiteit van de bewoners. Het landelijk gebied verandert voortdurend naar de toekomstbeelden van het moment waarop veranderingen worden ingezet. Dat geldt ook voor de inzichten van vandaag over de voorwaarden waaraan een toekomstbestendig landelijk gebied moet voldoen. Gold het landelijk gebied decennia geleden vooral als de open en onbenutte ruimte om te kunnen voorzien in de groeiende behoefte aan voedsel, ruimte voor wonen, infrastructuur en werken, gaandeweg zijn de brede kwaliteiten en waarden van het landelijk gebied meer onderkend met het besef dat het nodig is zuinig te zijn op het landelijk gebied. FPG vindt dat een goede ontwikkeling maar waarschuwt dat we niet moeten doorslaan naar een strategie die er op neer komt ontwikkelingen van vele decennia in korte tijd te willen 'herstellen'. Uit het NPLG spreekt een overdreven urgentie en idealisme als ware het landelijk gebied maakbaar, met name waar het gaat om de positie van de landbouw. Dat is geen realistische benadering en roept op voorhand veel weerstand op bij bewoners en bedrijven waar juist samenwerking en het stimuleren van gezamenlijk eigenaarschap voor de transitieopgaven noodzakelijk zijn. Het NPLG is kortom in de optiek van FPG waardevol als een strategie om beweging te stimuleren, niet als een afrekenbaar planontwerp. Doelstellingen, tijdpaden en instrumenten vragen geregeld om herijking en bijstelling op basis van voortschrijdende inzichten en prioriteiten.

FPG leden willen investeren in natuur, benut de Natuurschoonwet

Zoals beschreven in het NPLG richt het programma zich in de eerste plaats op het behoud en herstel van biodiversiteit. Daarnaast is het positief dat in het NPLG niet alleen een focus legt op N2000 gebieden en de directe omgeving daarvan, maar dat er ook aandacht is voor de leefgebieden in het agrarische landschap, waarin bepaalde typen VHR soorten floreren (Basiskwaliteit Natuur). FPG onderstreept dat de landgoederen een grote verscheidenheid aan biodiversiteit bieden en dit borgen door beheer door de jaren heen. Behoud, herstel en beheer van natuur in combinatie met andere waarden en functies ligt besloten in het DNA van grondeigenaren. Hierbij is voor de eigenaren van particuliere landgoederen de rangschikking in het kader van de Natuurschoonwet cruciaal. Een minimum oppervlakte natuur is een voorwaarde voor rangschikking. Met instemming ziet FPG dat de NSW is genoemd als een instrument voor realisatie van doelen van NPLG. Zij is ervan overtuigd dat een bredere toepassing van de NSW meer particuliere eigenaren kansen zullen aangrijpen om te werken aan een meer toekomstbestendig landelijk gebied.

Wat betreft de extra aanleg van natuur, zijn FPG leden genegen om natuur aan te leggen in aanvulling op de huidige aanwezige NNN. Dit geldt ook ten aanzien van de aanleg van nieuw bos middels de Bossenstrategie. In dit kader dient rekening gehouden te worden met de doelstelling van bosaanleg. Beoogd zijn de doelstellingen biodiversiteitsherstel en koolstofopslag. De beide doelen corresponderen niet omdat biodivers bos langzamer groeien en relatief minder CO₂ opnemen, terwijl snelgroeiend bos minder biodiversiteit oplevert, maar wel koolstof opslagwinst oplevert. Wij doen hierbij de oproep dat wanneer men natuur, bos en landschapselementen aanlegt, het van belang is dat er (nieuw te ontwikkelen) RO instrumentarium ingezet kan worden, waardoor bestemmingsplanruimte beschikbaar komt opdat grondeigenaren kunnen investeren en op lange termijn ook het beheer van de nieuw aangelegde natuur kunnen bekostigen (beheertermijn van tenminste 20 jaar).

Als laatste punt hierbij vraagt FPG aandacht voor het beschermingsregime van (extra areaal) nieuwe natuur. Hierover dient meer duidelijkheid over te komen. De keuze en uitwerking van een bepaald beschermingsregime, heeft gevolgen voor de omgeving, zowel voor de waarde als de functie. Dat vraagt een zorgvuldige afweging waarin voldoende ruimte wordt gelaten voor integratie van groene, blauwe en rode functies.

Water en bodem sturend maar brede bufferstroken schieten doel voorbij

Systeemherstellende maatregelen, op het gebied van water- en bodem zijn nodig om KRW doelen te behalen. Klimaatverandering en biodiversiteitsverlies zijn belangrijke drijfveren om het water- en bodemsysteem sturend te maken bij nieuwe ruimtelijk ontwikkelingen.

Veel van de water- en bodemaatregelen die intussen zijn getroffen en zijn aangekondigd hebben vergaande consequenties voor het grondgebruik waaronder de in het NPLG genoemde bufferstroken langs waterlopen van 100-250 meter. De bufferstroken zijn bedoeld om uitspoeling van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen in de waterlopen te voorkomen. In het 7^e Nitraactieprogramma zijn reeds stroken lang waterlopen tot 5 meter opgenomen met dit doel. Niet is gemotiveerd waarom brede stroken van 100-250 meter nodig zijn maar deze leggen wel een enorm beslag op landbouwgrond, in het bijzonder in de kleinschalige landschappen in Oost-Nederland, en hebben derhalve grote economische gevolgen voor agrarische bedrijven. FPG stelt dat de noodzaak van bufferstroken van 100-250 meter onvoldoende is gemotiveerd en gelet op de gevolgen disproportioneel zijn.

Terugdringen broeikasgassen landbouw en landgebruik vereist maatwerk

De leden van FPG erkennen de noodzaak om de emissie van broeikasgassen terug te dringen. De FPG vraagt om het terugdringen van de broeikasgassen integraal te benaderen. In de gebiedsprocessen kan invulling gegeven worden aan het behalen van de opgave. FPG pleit voor maatwerk in plaats van generieke maatregelen. Bijvoorbeeld: peilverhogingen hebben invloed op het gebruik, functie en uiteindelijk de waarde van grond.

Doelen bossenstrategie beter op elkaar afstemmen

Hierbij zij ook de bossenstrategie genoemd. De doelen: biodiversiteitsherstel en koolstofopslag staan met elkaar op gespannen voet. Biodiverse bossen (bijvoorbeeld eiken-linden bossen) groeien langzaam en nemen relatief weinig CO₂ op. Productiebossen (douglas, populier) groeien snel en leggen relatief veel koolstof vast. Aangezien de meeste Nederlandse bossen uit grove den bestaan (langzame groei dus lage koolstofopslag, matige biodiversiteit) valt door revitalisering van een deel daarvan een enorme koolstofopslagwinst te boeken (douglas neemt grofweg tweemaal zoveel CO₂ op als een grove den). Dat is geen pleidooi voor grootschalige omvorming naar productiebos maar voor afwisseling van percelen door mozaiekbossen waardoor biodiversiteitsdoelen worden gecombineerd met koolstofopslag.

Bovenstaande maakt tevens duidelijk dat voor een vergroting van de koolstofvastlegging niet noodzakelijkerwijs het areaal bos moet worden uitgebreid. Een toename van biodiversiteit kan worden bereikt door omvorming van bestaande bossen. Daarbij komt dat areaaluitbreiding van bos vrijwel altijd ten koste van landbouwgrond gaat, wat conflicteert met de ook in het NPLG genoemde doelstelling dat zorgvuldig moet worden omgegaan het areaal landbouwgrond. Bovendien is revitalisering van bestaande bossen aanmerkelijk goedkoper dan omvorming van landbouwgrond naar bos.

ANLB benutten voor groenblauwe dooradering: financiering ANLB niet toereikend

Voor veel leden van FPG, landgoederen en particuliere eigenaren is groen-blauwe dooradering vanzelfsprekend. Vaak voldoen de particuliere landgoederen al aan de 10% doelstelling, onder meer middels de Natuurschoonwet (omzoming, natuur, solitair).

Een belangrijk punt is de financiering. Het beheer, onderhoud en versterking van elementen die deel uit maken van het stelsel van groen-blauwe dooradering vereist langjarige financiële zekerheid. Daarnaast is een betere toegankelijkheid nodig. Het is goed dat hiertoe wordt nagedacht om financiële middelen via één, bij voorkeur lokaal, loket te laten verlopen. Voorts verwijst FPG naar de de bestaande catalogus Groenblauwe Diensten (BIJ12).

FPG noemt voorts het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB). Het ANLB heeft zich in de afgelopen jaren voluit bewezen als een effectief programma om op boerenland biodiversiteitsherstel en landschapsbeheer te bevorderen. Er is vanuit de agrarische ondernemers veel belangstelling, echter het budget is niet toereikend gebleken om daaraan volledig tegemoet te komen. Daarbij komt dat ondernemers terughoudend zijn omdat de ANLB vergoeding slechts het verlies van opbrengst c.q. de kosten dekt. Meer middelen voor ANLB bij een beheervergoeding waarin ook een opslag is meegenomen voor reservering en investeringen zijn nodig.

Daarnaast wijst FPG op de zogenaemde 'witte vlekken'. Ook buiten de door provincies in natuurgebiedsplannen opgenomen gebieden hebben boeren belangstelling voor ANLB. In die gebieden zijn er evenzeer goede mogelijkheden en kansen en heeft met name het beheer en onderhoud van landschapselementen prioriteit.

Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies

FPG kan zich vinden in de tekst over het afwegingsprincipe 'combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies' (blz. 63). FPG is voorstander van meervoudig ruimtegebruik. Gezien het grote aantal opgaven is meervoudig ruimtegebruik noodzakelijk. Het eerder beschreven landgoedmodel van FPG biedt hier goede oplossingsrichtingen voor.

Overgangsgebieden zijn niet vanzelfsprekend, goede onderbouwing is noodzakelijk

Op basis van de tekst over overgangsgebieden (blz. 64) kan worden geconcludeerd dat overgangsgebieden er, wat het Rijk betreft, hoe dan ook komen. Het Rijk overweegt daarbij om strakker te sturen door provincies te verplichten overgangsgebieden aan te wijzen. Dit is ongewenst. In eerste instantie moet blijken of een overgangsgebied rondom een bepaald Natura-2000 gebied nodig is. Indien blijkt dat een overgangsgebied noodzakelijk is, is het van belang dat de provincies gezamenlijk met stakeholders in het gebied tot overeenstemming komen voor wat betreft het benodigde overgangsgebied. Dit zorgt voor draagvlak onder de stakeholders in het gebied. Wel zijn kaders vanuit het Rijk nodig ten aanzien van overgangsgebieden. Wat FPG betreft moet het uitgangspunt zijn dat overgangsgebieden een agrarische functie behouden. Dat wil niet zeggen dat het agrarisch gebruik niet verandert. Ook combinaties door de invulling van de groen-blauwe dooradering moeten volgens FPG mogelijk zijn.

FPG is van mening dat in het geval landbouwgrond in aangewezen overgangsgebieden vrij komt bijvoorbeeld omdat ondernemers stoppen, deze grond prioritair voor agrariërs (gangbaar of biologisch) beschikbaar moet zijn om te extensiveren en te verduurzamen. In essentie gaat het er om dat binnen de kaders van de gebiedsopgaven zoveel mogelijk de economische functie blijft behouden. Een langjarig toekomstperspectief is nodig om ondernemers te bewegen hun bedrijfsvoering te wijzigen. Er zal een realistische verdienmodel aan ten grondslag moeten liggen. Dat kan niet alleen zijn gevestigd op eenmalige afwaardering van de waarde van grond vanwege een waardedaling door functie/gebruiksverandering of beheersubsidies. Ook zal ingespeeld moet kunnen worden op marktperspectieven. Daartoe zullen ook functiecombinaties mogelijk moeten zijn. Benadrukt dat fiscale faciliteiten evenzeer kunnen helpen. In het voorgaande is daar reeds op ingegaan door het 'boerenlandgoed' gerangschikt onder de NSW.

Inpassing areaal agrarische natuur en nieuwe natuur

Ten aanzien de structurerende keuze 'inpassing areaal agrarisch natuur en nieuwe natuur (vanaf blz. 66)' is FPG van mening dat onder de juiste voorwaarden natuurinclusieve landbouw kan worden gestimuleerd ten gunste van het bereiken van de VHR-richtlijnen. Een goede definitie van natuurinclusieve landbouw ontbreekt vooralsnog. Uitgangspunt moet zijn dat elke agrariër op zijn manier natuurinclusiever gaat werken. Doelvoorschriften zijn daarbij gewenst. Een breed gedragen definitie voor wat betreft het begrip natuurinclusieve landbouw dient te worden geformuleerd. FPG is geen voorstander van nieuwe natuur. Wat landbouwgrond is, moet landbouwgrond blijven. Wel is het voorstelbaar dat landbouwgronden, met name nabij kwetsbare gebieden, extensiever worden gebruikt (zoals hierboven beschreven).

Programmatisch cyclisch en adaptief werken: let op gevolgen gebiedsgerichte aanpak

De sturingsfilosofie van het NPLG gaat uit van een programmatische, cyclische aanpak in een 4 jarige cyclus. Vanzelfsprekend vraagt een groot omvangrijk programma als het NPLG om een duidelijk proces van herijking en bijstelling van doelen en maatregelen. In de beschreven doorwrochte aanpak schuilt van een te veel intern gericht stroperig en bureaucratisch proces waarin overheden onderling veel energie steken in herijking van doelen en maatregelen met de financiële consequenties daaraan verbonden. De energie die dat vraagt en de bestuurlijke inzet en drukte die dit mee zich mee brengt heeft het risico in zich dat er onvoldoende verbinding is met de betrokkenen, agrariërs, eigenaren en bewoners in de gebieden zelf die tenslotte vroeger of later te maken krijgen met de resultaten van de herijkingen.

FPG wijst hierbij op de gebiedsgerichte aanpak en de opstelling van gebiedsplannen. De provincies spelen een cruciale rol in de gebiedsgerichte vertaling van generiek beleid en bij het nemen van gebiedsgerichte aanvullende maatregelen. FPG benadrukt dat de provincies hier invulling aan kunnen geven mits zij dit doet samen met de direct betrokkenen waaronder agrariërs en grondeigenaren alsmede stakeholders in de gebieden. Een gebiedsgerichte aanpak vraagt daarbij kaders waarbinnen er voldoende ruimte is voor gebiedspartijen om door het opstellen van de gebiedsplannen een eigen invulling te geven aan de opgaven. Die kaders moeten vooraf duidelijk zijn en moeten gedurende het traject van planvorming en uitvoering in principe vast staan.

In dit verband zij gewezen op de vroegere landinrichtingsprojecten. Daartegen kwam in veel gebieden gaandeweg steeds meer weerstand vanwege de soms decennia lange duur van de projecten die vaak het gevolg was van voortdurende wijzigende doelen, wetgeving en financiële kaders. FPG ziet daarin een reëel risico waar in dit hoofdstuk naar de mening van FPG niet duidelijk wordt gemaakt hoe voornoemde risico's tegen te gaan.

De maatregelpakketten zijn een instrument om korte termijn doelen en opgaven te behalen. Echter heeft de FPG zorgen over de financiering voor de lange termijn. Grondeigenaren en gebruikers hebben behoefte aan duidelijkheid voor de toekomst. Daarom pleit de FPG ervoor om ook financiering en duidelijkheid voor de lange termijn uit te werken. Dit scheidt vertrouwen voor de provincies en haar gebiedspartners om zich op een duurzame manier langjarig aan elkaar te committeren.